

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Prolegomena in logicam - Cod. Ettenheim-Münster 276

[S.l.], [17. Jahrh.]

In Caput 4.

[urn:nbn:de:bsz:31-129925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-129925)

21. A. 1. Explicatio & finitio orationis.

Questio 1. de oratione
in cui.

Aut: primus.

Explicatio & finitio orationis.

de oris

ob: 10

R.

ob: 2.

ob: 3.

R.

Oratio est vox significatiua, ex instituto,
cuius partium aliqua signatiua est separata, ut
dictio sed non ut affirmatio, dicitur vox signatiua,
quia vox est mater orationis, signatiua forte eo
modo quo supra de nomine locuti sumus, sed quod
quomodo oratio est vox, ut sit potius uocis,
per licet mater sit plures uoces, tamen has plu-
res uoces, esse unam per nexum grammaticum,
et quia coniungunt quodammodo sua signa-
tiua, ut cuius partium aliqua signat separatum, ut
signat uocem et uerbum, quorum nulla pars signat
separatum, quod si autem dixerit fallit, cuius aliqua
pars signat separata, cum omnes partes orationis debent
esse signantes, ut a. diuisi dialectici, signatis totius ora-
tionis oratio ex signis partium per conueniens omnes partes
debent esse signatiuas, Autem, tamen potuisse unam saltem
partem esse signatiuam, quia non plus requirit, ut oratio distin-
guatur a uoce, et uerbo, ut in his nulla pars signat sepa-
rata, quod est ratio quomodo uerum sit omnes orationes habere
partem signantem, separatum nam si uocem conueniens
quod nemo, nullum tempus, ubique, sunt orationes, sed hae
non signant separatum, quod per dicto M. sunt orationes
falsit negati, sunt orationes, aequaliter et ueritate
conueniens, ac potest esse non uerum abundanter haec

A. 2. U. Hic oratio loq an perfecta et simplex. 160

Definit, sed tm reductiue, dno enim Antira pu
edit tm d oratione q hnt partes fontib signa
finas, ut patet inde, qa loq hnt illa oratione,
q hnt p partib, dictiones signantes, ut constat
ex dno, dum addit partem aliqua orationis si
gnare separatim, ut dictione, rdo enunatio non
calis hnt se ut mentalis, sed mentalis n hnt rlemis
partes signantes q nec uocalis pbat m qa uen
talis auipit nim a mentali pbat m. qa iudiciu
enunatiu e qualitas simplex q n p componi
ex plurib signatiu q dno m hnt se ut
mentalis apprehensiu conuict ut iudiciu
lures negat.

ob. 4.

12

Ant. 2. U.

An hic definit oratio in coi
an tm oratio perfecta et simplex.

Albertus tractu d enuniate c. 1. et philonym apud
pohu putant dfiniri tm oratione, pfecta, plecta et
puly Appasii et paphizig solam oram singliem
dicunt in Toledo et puly ei d Thoma hic d. ^{secunda 10.}
finiri oratem in coi, ut completib sub se pfectam
et impletam simplicem et compositam. pbat lo qa
et ori impletam et compositam conuenit dno, ^{pbat. 50}
ut patet, rdo qa Antes iudicet statim orationes
a se dfinitas, ni unaz et conuictaz, sine in sim
plices et compositam, qd qa in exemplo orais
attribuit dfinem q e oratio impletam in cascat
regula uocabi ut ait dante. ^{ob. 10.} ob. 10. albertus
hic considerat pxiu glay enuniationis se.

ob. 10.

Q. 1. A. 2. Vt: ofas oras in cor an tm simplex.

In oratio pfecta e proximi geny oratio aut in
cori e remotu qd illa e tm oratio pfecta.
R. negando M qd n' fmg neceffe e ponere
geny proximi, modo ponat diffra ultima, ut
ob. 2. in ditione ho e substa dicitis. or. eto philo.
quod hic dicitur, e totu qd, imp fecta oratio n'
R. e totu qd, qd. R. dicto, m. n' e totu repn
orais pfecta, conuclit n' e totu rdu se negat
nam et oratio impfecta ht partes sine sui
debitas, eo modo, quo gatta aqua eda se totu
qd e in ordine tm ad aqua alia, cui et conuclit
ob. 3. qd, impfectu qd ob. 2. zis a rda qd, illa oratio
hic dicitur, cuiq partes, signant ut dictiones.
orais conuclit partes n' signant ut dictiones, qd
pbat m. qd signant ut orais, ut in dicitur ho
currit et equus hinnit qd negando m. ad pbat
R. dicto consequentiam, non signant proximit
dictiones, conuclit, n' signant fecta, remote negat
et hoc posteriq possunt, in p hoc oratio satis
erat d' aore et uerbo, qd rei proxime rei et
mote hat partes signantes ut dictiones.

Ant. 2y.

De diuisione orais.

dicto orais
qd e pfecta

Diuidit oram plecty ex plecto in oram
pfecta, et impfecta, pfecta e qd pfecta fecta
fuit, ita ut ariuy, audientis qui fect,

nec ulterius aliquid expelat, in yfella e q n
 aut sensu pfectu, huiusmodi sunt oratio q sunt
 sine verbo, ut liber Athis, vel in verbo, ubi
 nominatio aliqua e suspendens, si timueris veni
 vel relatiue cu uno tm verbo, ut tu q uenit,
 orationem q fecta diuidunt Jolety et For: ^{q fit in pte}
 edo indim cap: 10 ex f Thoma e. 3. in gta. ^{q fit in pte}
 tinam, interrogatiua, precatiua, impatiua,
 enunatiua, exempla omi affert For: loqicy
 porro intpote q indagat cognoscere ignota ex
 rebo, utiq enunatiua q e ppria ad hoc insti. N.

Questio 2da

De enunatiue

Art: 1uy.

Quo ofio enunatiue fit

Artialis

enunatio ofinitu ab fute oratio q ueru aut q esto
 falsu signat. Nota ex For: 2io instim e 4. tria ^{tria in enu}
 maxime in enunatiue peltanda ma enunati. ^{uatiue}
 nis, forma, et quantitas; ma e habitudo plicati q fit ma.
 cu fudo; et e triplex nennia, contingens, impossibi. ^{3 plex ma.}
 lis, forma 2plex e. eentialis, et accidentalis, quon ^{forma 2plex}
 titas itidem 2plex unitis e particularis et q by ^{et quantitas}
 For: l. e. Circa 10 in hac ofine ponit genyten ^{circum 10.}
 tiale, sed n' pximu enunatiue, pximu n.

Q. 7. A. 1. Ut: dicitur entis sit essentialis

Quoniam dicitur
falsitas
2. 20.
Quoniam dicitur
falsitas
quod dicitur
quod dicitur
Quoniam dicitur
2.
Quoniam dicitur
2.

est oratio perfecta, dicenda, et sic in casu. For.
Rubeo hic, enunciatione n. essentiali, d. finiri p.
veritatem et falsitatem, sive p. signis, nisi et
falsi, aut qd idem est veritatem et falsitatem n.
est qualitatem essentiali enunciationis, pbat /o
diffra. essentialis n. de componi ex oppositis, sed
veritas et falsitas sunt opposita qd, et sic elata
n. de abesse vel adesse eam aliqua sui parte,
sed enuntiatio iam est vera iam falsa et non
quam utrumq, qd unde et colligitur nec affir-
mationem nec negem est d. essentiali enuntiatio-
nis ob easdem causas, dicenda quo diffra. seu
qualitatem essentiali enuntis, est enuntiare unum
d. alio, ut dicitur rubeo pbat /o ex ipso non est
qd illud est essentiali ex quo reliqua permanant, sed
ex enuntie unig d. altero permanat veritas et
falsitas qd pbat in. qd enuntiatio tunc vera est
qd enuntiat id esse qd, aut n. esse qd n. est falsa
qd enuntiat id esse qd n. est aut n. esse qd est goud
veritas et falsitas exiunt ex enuntiatione ut
colligitur enuntie essentiali ita d. finienda, enun-
ciatio est perfecta oratio, in qua unum d. alio unig
caty seu enuntiat. Dicendum tto in rubeo et
q. 3. quantibet harum proprietatum p se sumptis
et evidens, respu enuntiationis, utrumq, aut
simul sumptam esse proprietatem eiusdem in
casu distincto, d. quo For: libro 8. C. 7.

U: definitio enunciationis sit essentialis 162

scilicet n. dicimus alij oculis nescimus & ad videndum
ita et hic oratio est vera vel falsa in deter- ob: 10
minale loquendo, probat prior pars, quia nec veritas
nec falsitas in se ipsa commutabilis ut enunciatione, 20.
quia commutabilis in secundo quod signum proprietatis
est, sed contra partes, id est huius confis. ob. 10. ob: 10.
tem est falsitatem non convenire soli enunciationi, nam
orationis optativa v.g. utinam sanus montanus, et
signat veritatem aut falsitatem, nam aequat huius
mons a me si dicerat, sed haec signat verum vel
falsum, quod est illa quae veritatem signat virtualiter, 17.
sive id eo tamen, quia connotat et supponit quasi aliam
quam enunciat, non autem potest esse ex suo modo si-
gnandi, ut nihil enunciet, quia est ob causam non
sunt equivalentes in modo signandi, nam enunciatio
potest signare veritatem, illa tamen supponit et innu- ob: 2.
it. ob. 2. eto veritatem et falsitatem non convenire
omni enunciationi, nam haec, ista enunciatio est
falsa, nec signat verum, nec falsum, probat quia si ista
~~si ista~~ est falsa oratio, est vera tunc
debet signare verum, sed non signat, quia dicit
se signare falsum, sed signat se ipsam esse falsam,
quod id quod signat erit, falsum. si haec ipsa oratio
si autem est falsa tunc non deberet signare verum
sed signat verum quod probat in. quod signat esse falsum
sum id quod falsum est, illud est verum, haec signat
falsum est id quod falsum est, nimirum se esse falsam.

92 A-1. Ut: Offio enunciationis sit essentialis

R.

go signat verum qd /o factu hic loq d pponit dicit
qd reflexio in sigfas, pot pro bene dicitur, has et
similes ppones rphus peltari, /o ut demonstrantes et
signantes, 2do ut demonstratas et signatas, /o modo
sunt enunciationes logicae, qd nihil signant extra
se, ut in dico hac enunciatio e falsa, nullu ut
extra se signatur, et pvide e ac si dicerem, hic
ho morit, et interim nullu signarem, 2do modo
semper sunt falsae, sicut dicant se esse veras, sicut
fas, dicunt n. se esse veras aut falsas, in nentem
sunt quatenus sunt demonstrantes, utpote q nihil
gnent veru aut falsu extra se. 3do sig
dicat tunc proximu dictu erit falsu, et alij resp.
dicat tunc proximu dictu fuit veru, possit fieri
hac argutio, priorem enunciatione, n ee vera,
qd si ea eet vera altera, deberet signare fal
su, nisi enim signet falsu, /a male dicit 2dam
ee falsam sed n signat falsu go pbat n. qd
si 2da signat falsu tunc prima eet falsata,
tra hypothesein, 2da n. signat /az pponit, et eode
modo pbari pot /az n ee falsas, sed si a falsae
tunc secunda signabit veru, si n. 2da signat
falsu, tunc a sekte diceret d 2da, illa eet fal
sam, et ita vera eet contra hypothesein: sed n
signat veru go pbat n. 2da ppositio signat /az
sed illa n ee veru qd ut pponit go n signat ve
ru /az enunciationes n signare hanc reflexe
enunciationes, sed aliquas dia, dicitur, v.g. hanc
alijs mori et, q n. sedcat ad /az camp resignet
ac pnt si illa dicitur fuerit falsa, tunc /a

off.

R.

A. 2. p. 2. Vt: veritas fit in sola compositioe et diuisione
 ut fit ppositio inter pceptione, illud et sem
 uelam, tum res ita representat in illud, sicut
 se fit in se, eo modo, quo diuim effigiem ali
 quam hinc ee ueram effigie imperatoris, ito
 representat impatore, ito ea lineamenta q
 in impatore, falsitas uero e difformitas illud
 cu se signata. Nota 2io, qd haec ueritas di
 uidi in ueritate apphegionis singulis qto
 leto q incompleta et transcendens, soare in
 cindo et quasi transcendens, et in ueritatem in
 diu, illa e qto res percipit ut in se e nihil
 affirmando aut negando, ueritas iudij fit con
 plexa q ee compositioe et diuisionis q, e qto res
 iudicat ee talis, qualis e in se, et haec post
 rior peculiari quada ratione ueritas q, qd
 diu soare l. c. n. 18. affirmat uel negat uer
 tate, ipse p se falsitate, q se, et affirmatio cogit
 fit ipsam ueritatem, ideo q ueritas conp
 ta ac pfecta, prior uero, cu n affirmet uerite
 sed quasi tm afficiat, erit imperfecta qd uerum
 attribuit rei, quod rei debet, Atles tgo hic leg
 d ueritate iudij, notante qto ex tantarum
 compositioe nihil aliud ee quam ppositioe mentalis affi
 matiuam, diuisionis uero ppositioe mentalis negati
 uam, atq haec duo faciunt itaq opte illud ut
 quare, an ueritas fit tm in compositioe et
 diuisione e qua res uerum tm fit in enunciatio
 ne, differat aut hic, antiq, a priore qd ibi
 dixim orationes n enunciatiuas, n ppositiuas.

q falsitas
 Not. 2.
 diuio ueritatis

ueritas in
 complexa q
 simplexa

cur dicitur
 ueritas uer
 pfecta.

cur in complexa
 xa.

Not. 4.
 qd compositio
 qd diuio

diuio huius
 ueritatis in ppositiuas

Vt. veritas fit in sola compo: et diuisione. 164

in hic aut quod utrum et a optio habeat
veritatem annexam. Quidam /o in eoi, quod
Socratem J. S. /3. N. p. veritate cognitionis proprie et
in rigore loquendo ee in sua optioe illi, sine
in conceptione et diuisione, n' aut in singuli app.
ceptione pbat /o ex parte hic c. p. et pio ubi ait ne
et et falsu in compone diuisioneq; consistere ite
ex pio d' anima c. b. ubi ait in in diuifi biki men
tis conceptione falsitatem n' ee consequentem nec ne
ritas pbat eoa ratione, app' hepsio simplex ht se
ficut uox simplex, sed in uoce simplici n' e veritas
aut falsitas iudicatiua, ut in dice, ho, go nec in
simplici app' hepsione pbat consequentia q; a si in
signo n' est veritas iudicatiua, go nec in illo
kaius e signum si. opte illi, q; a veritas uo
cis conitatz veritate illi, pbat eoa q; a p' uel
eitate hic illi, q; a attribuit dei, id quod res
ht, sed q; a optem n' attribuit, cu nihil affi
mea uel negel go. pbat ultimate q; a app' hepsio
my aliquo p' p' ut Socrates e alio, quandiu
q; n' consentit et iudicat ita ee uerum
d' q; a dicere falsu q; a signu e q; a tm in iudicio
et laesca fit veritas iudicatiua. Ob. /o Ar.
tes 3 d' aia c. b. ubi dicit illu ee ueru, etiamsi
nihil enunciat d' aliquo, p' t' ibi loq' d' ueritate
in complexa, n' d' uerite iudicatiua, d' sua sola hic e
Somo ob. eoa simplici app' hepsione pt cognosci id
nec dei quod in est go et in simplici app' hepsione

Quidam
q; a veritas
composita.

q; a p' uel

q; a p' uel

q; a p' uel

Ob. /o Ar.

q; a p' uel

Ob. eoa

07.233. Ut entis sit qualitas simplex.

erit veritas iudicativa p[ro]bat[ur] antec[edens]: q[uonia]m possum[us]
conspicere h[uius] sub distincto conceptu[rum] dicit[ur] et
et hanc d[istinct]ione[m] apprehendere ut q[uod] dicitatem h[uius] q[uonia]m
possum[us] cognoscere simpliciter apprehendere id q[uod] videtur
ut h[uius] p[er] regardo antec[edens]: ad p[ar]tem dicitur sim-
pliciter apprehensione caripi q[uod] dicitatem h[uius]
et q[uod] dicitatem in h[uius] existentem, sed n[on] iudicari h[uius]
et h[uius] nisi componendo et quasi dicendo h[uius] est
aut n[on] est q[uonia]m ad iudicium requirit[ur] transit[us] i[n] uno
ad aliud accidente appreh[ens]e. Dicendum igitur cum p[ro]p[ri]e
h[uius] est Soares l.c. et si in simpliciter apprehensione est
veritas iudicativa, et t[ame]n in ea simplex veritas et
transcendentalis p[ro]bat[ur] p[er] Ant[istote]l[em] 3° d[istinct]o aia e d[istinct]o
ratione q[uonia]m o[mn]i[um] res q[ue] conformis et adaequata
suis p[ar]ticipat[i]o[n]is et mensurae h[ab]et p[ro]p[ri]a[m] aliquam veri-
tatem, sed in conceptu simpliciter conformitas ad
mensura[m] suam, nimirum ad rem signatam q[uod] est
eius et p[ro]portionalit[er] loquendum e[st] d[istinct]o uox et sim-
pliciter.

h[uius]

Chim. 2.

h[uius]

Ant. Sim.
Non enunciatio sit qualitas
simplex.

Nota p[er] ex Tolet[is] 3° d[istinct]o aia. c. 7. q. 19 quosdam
distingueret explicem p[ro]p[ri]e[m] mentalem, una e[st]
iudicativa, q[ue] n[on] e[st] aliud, quam iudicium quo asser-
timur iudicari in se sub[st]o, ut cum iudicamus
h[uius] et ait, et a uocabit apprehensiva, ut cum
illib[us] ante apprehendit hanc p[ro]p[ri]e[m] h[uius] e[st] aut
antequam illum iudicet d[istinct]o Nota Edo ex sub[st]o h[uius]

ep[ist]oly p[ro]p[ri]e
mentalis,
iudicativa

apprehensiva

Nota 20.

Ut: enunciatio sit qualitas simple. 165

c. 4. q. 4. ex ior. contra ee, antequam faciamy
enunciatione, debere nos distinctis conceptib.

conspere extrema pponis, id e' p'dicatu ex futu.

Not. 3. tria hic q'ri posse, 1o utru enunciatio

iudicativa seu iudicium sit qualitas simplex,

2o utru enunciatio apprehensiva sit simplex

qualitas, 3o utrum enunciatio apprehensiva sit

ppie enunciatio, vel utru sola iudicativa sit

vere talis. Vivendu 1o cu' C. 10. hic q. 4. art. 5.

delecto l. c. enunciatem iudicativa sine iudicium ee

simpliciter aliter ex qualitate, p'bat q' hoc iudicium

n' componitur ex pluribus q' erit simplex qualitas, p'

bat antecedens q' si ee' compositum ex pluribus, illa

plura deberent ee' concepty p'dicati ex futu, n' n.

Et aliud assignari, sed n' e' concepty p'dicati nec

futu, q' p'bat n. quia iudicium e' assensus, quod

p'dicatu in futu, q' n' e' ipse p'dicatu ex futu,

p'bat consequia q' assensus n' e' obiectu sui ipse, q' in

concepty circa p'dicatu ex futu, n' erit ipse p'di-

catu ex futu, aut eorum concepty, p'fectum ee'

habens concepty p'dicati ex futu, ex p'eamur

nos nondum iudicari. p' contraria sententia e'

apud C. 10. q. 4. art. 2. enunciatio iudica

vera ee' concepty p'dicati ex futu, assensus n' ee'

simpliciter qualitas, p'bat q' 1o, in hoc consistit An-

gelica cognitio ab humana, q' illa simplex sit,

hanc composita, sed si cognitio humana e' sim-

plex, essentialiter hanc diffra, q' ex negando m.

Not. 3.

delecto 1o

Contraria
sententia.

p'bat 1o.

q.

Q. 2. A. 3. Ut: Ento sit qualitas simplex.

prob. 2.

17

prob. 3.

17

2 contraria
sententia

prob. 10.

17

qua cognitio humana estiam simplex sit, et
 iudicium, requiritur ut procedat apprehensio com-
 plexa dicitur et futuri, et in angelo. Quod dicitur
 rōo, enunciatio iudicativa resoluitur in dicitur
 et futuri, seu in conceptu futuri et conceptu dicitur
 cati, qd. ex eis componitur, consequentia in erit
 plex qd. ut distinctione, enunciatio resoluitur in
 partes intrinsecas iudicis in dicitur et futuri
 negati, et extrinsecas et ratione ubi una
 quō versat, concedit, qd. probat non est negatio
 conceptu distinctu copula ad faciendum iudicium
 enuntiatum, qd. sufficient duo conceptu, alibi qd.
 dicitur alibi futuri, probat antea: qd. copula includit
 in dicitur, ut patet ut dicitur futuri, id est futuri
 qd. poterit coniungi eade conceptu, quo coniungit
 dicitur, qd. qd. sit dicitur antecedente, regardo conceptu
 qd. estiam si non sequeret distincta apprehensio
 requiritur tamen assensu, qd. distinctu ab apprehensione,
 et dicitur contraria sententia et enuntiatione iudic-
 cativa componitur ex tribus conceptibus: dicitur, futuri
 et copula, qd. ultimis prioribus duas uniat probat
 10 ex capite qd. ubi futuri docet, aliquem con-
 ceptu respondere verbo in enuntiatione qd. non
 ei respondet extra enuntiatione qd. dat qd. con-
 ceptu, ex quo et ex duobus conceptibus: dicitur et
 futuri fiat una enuntiatione iudicativa, qd. dicitur
 conceptu, et concedendo dari sententia conceptu
 copula, et regardo ex illo est dicitur reliquis

fieri iudicium, quia iudicium est aliquid per se hoc est, ut
 conceptus, ut fit de his conceptibus tanquam de obiecto.
 Et probatur, postquam illud est conceptus predicati et
 probatur 2.
 probatur, experimur nos habere adhuc testium, quo con-
 nectimus duas priores, quod per se plerumque posse nos habere
 esse testium conceptum, apprehendendo tamen connexionem
 predicati in se, et non contentendo, et sic apprehen-
 sio est contentio, primo modo notum est iudicium,
 sed per se apprehensio, et sic est quod iudicium, sed hoc
 est diversum quod a tribus iudiciis conceptibus, et eos
 intrinsece non includit. Dicitur etiam in Rubrica Dictionum
 hic q. 4. Et sic videtur Socrati d. 8. scilicet. Enu-
 mationem apprehensivam, non esse unam simplicem qua-
 litatem, sed compositam ex conceptu subiecti predicati et
 copula, probatur, sic ita se habet enumeratio apprehensiva in
 probatur 10.
 illud, sicut se habet enumeratio vocalis, sed haec est com-
 posita ex pluribus vocibus, quod est illa ex pluribus conceptibus.
 probatur 11. quia enumeratio vocalis est signum mentalis, quod
 si signum est compositum, et oratio mentalis erit com-
 posita, et pariter se habebunt, probatur, consequentia quia
 unicuique voci respondet signum conceptus, sed
 voces sunt plures, quod est conceptus apprehensivus;
 Et enumeratio est (est aliquid) complexum, et com-
 posita, sed non est complexa nisi per plures apprehen-
 siones, quod componitur ex pluribus apprehensivis, et sic quod
 probatur et subiectum est respectari ut diversa, et
 simul, ut haec diversa unita sunt per affirmen-

97. 43. Ut entis sit simplex qualitas.

vel distincta ~~et~~ negat, sed haec via n̄ fuit
p̄ unam apprem. t̄o q̄a nostra illis differt
ab Angelica, in hoc q̄z illa sit simplex alius in
apprehendendo et iudicando, nostra uero composita
sed n̄ ē composita quo ad iudicium ut supra dictu
ē, q̄o quo ad apprem. sed dices, n̄ negari ē
plures appremes, sed nihil ^{om̄nib} his pluri b̄ appre
hensio ~~h~~ p̄dicati et futi supaddi alia, quosda appre
hensio q̄ appremat p̄dicatu et futu p̄ motu unig
sed contra ē, q̄a licet de h̄ conceptu copulans
distinctu a subijciente et p̄dicante conceptu
ta quonia appremio enunciativa mentalis ē appre
hensio q̄, ex motu et factu, male erunt con
p̄tus p̄dicati et futi, forte conceptu et seq̄.
sententia copulationis, unde licet conceptus sig
nans copulam partialit̄ sit diversus, ta fuit
unus compositus in alijs duob. conceptib, eo
modo quo in enunciatione uerali uerba ēt
distincta ē quidem ēta se, appredicatu et futu
ta nihil omnia ē pars huius enunciationis
v.g. hoc ē albu, ut dictu ē supra q̄ d̄ uerbo,
ort. 3. et ita enunciatio apprehensiva ē com
posita qualitas, alia ē ratio iudicij, nam in
iudicandi actus sit diversus ab appremio, et en
nunciatio iudicativa n̄ constat plurib. par

92 A3. Ut entis sit qualitas simplex.

- quam primum n. aliquid sit res conceptus sit,
copula, predicati, sit totam enunciationem
ob. 2. pretermissa. ob. 2do propositio mentalis est
prior nra, quaz vocalis, ut hanc ex illa
sciat, qd erit magis una, quam vocalis, sicut
confessa, qd principiu est magis simplex, quam
ea qd a principio procedunt, ac p inde propositio
talis erit uny ulty, & negando confessa, ad
R. 10. Item R. 10. negando veritatem et ratio
ne, ad ulty, naz dispositio est principiu forme
R. 8. substantivae, n. tunc est simplicior forma, R. 2do tunc
principiu est simplicius suis principiatu, pro
quod principiatu fluunt ab uno principio, uny
ob. 3. dicit, alias negat, ob. 3o experimus aliquos, apper
hendisse oes terminos, et tunc nonde
R. 7. posse, qd signum est qd regat unus ulty
consequens, ut unus, & negando confessa
sed tunc infertur eum n. retinuisse memoria
simplices terminos, quos ante apprehenderat.
ob. 4o fortasiam posse multa apprehenderent
R. 9. unum, item et sensu, qd videndo montem prin
cipit oes partes montis, qd et illi potent oes
partes unius orationis percipere, & qd illi
potent hoc facere, sed n. est verisimile ad fa
ciendam enunciationem apprehensionem, ut prin

44. de divisione enumerationis. 168

debeant corrigi termini, et partes orationis,
iamque sufficienter constituatur enumeratio per hos
conceptus, unde quod opus erit supradere nouum. *Quoniam*
dicenda quoque enumeratione proprie non consistere in ap-
prehensione sed in iudicio probatur, in illo consistit for-
mally enumeratio, in quo reperitur veritas et falsitas
compositis et diuisis, sed haec non reperitur in enumera-
tione apprehensiva, sed in iudicativa vel priori
aut: videtur quod probatur in. quia quantum dubito, nec
scio habere veritatem nec falsitatem, sed du-
bitando habeo enumerationem apprehensivam, quod ha-
bens istam, non habeo veritatem aut falsitatem, ex
quo colligitur per enumerationem apprehensivam per-
tinere ad partem optem intellectus, non ad rem, sicut in exam-
plis finem dicitur hoc est aut certe, non dum pertran-
situr a noto ad ignotum, quia tunc tantum fit transitus
a noto ad ignotum, quod creditur et iudicium rem-
ota esse si non credamus et assentiamur, ma-
nemus vel ignorantibus vel dubitantibus quodumque tandem
apprehendamus. *Aut: Atus*

De divisionibus enumerationis.

Prima divisio enumerationis apud philosophos, est in unam
et plures, enumeratio una de, quae unum signat, sicut
quae signat totum aliquod continuum, et non diuisim, plures
autem plures signat, nulla interveniente coniunctione, ita
divisio est enumeratio una, subdividitur in unam formam
plurimam, quae dicitur simplex, et categorica enumeratio,
et in unam etiam quae dicitur simplex una coniunctione,

q. 7 #4. De diuisione enuniationis.

qd' enuio
plex.

enuniation simplex e, n' tm qd' unu simplex p' dicitur
qd' p' dicitur simpliciter, ut ho e bonu, sed et ut dicitur
Coifes q' 4. art. 5. et for. p' dicitur, qd' p' dicitur vel
p' dicitur e complexu, modo enuniation tm habeat
unaz copulam, ut in d'ho p' dicitur e prudens, vel ho
e aut certe, qd' copula uerbalis tm facit hic d'ho,
ratio e quia dicitur Coifes hic, qd' p' dicitur e p' dicitur
sunt partes mates, copula uero pars factis, sed mul-
tiplicatio uerbi sumit a multiplicatis formis, n' a mul-
tiplicata ma, enuniation coniuata seu una coniu-
atione e, q' tm plures copulas coniuacte tm aliqua
coherentes, complete hanc o conditionales et causales,
ut si sol' tunc dies e, eto disiuctivas, aut dies
e, aut nox e, p' dicitur copulativas et dies e et sol'
tunc, ubi breuiter nota ad oratione coniuatione ma
p' dicitur has et similes orationes, homo ambulat
et monet, homo est prudens et p' dicitur homo, et
equus uenit, quod e contra for. et Coifes

qd' enuio con-
iuncta

Nota: 1o

2o

3o

4o

5o

ratio e q' qd' sunt plures copula, nam est, hi
subilligat eto si abesse coniuatio, ead plures
orationes, q' q' coniuacte, fiant tm una coniu-
atione p' dicitur antec. qd' Coifes conuadunt hanc
e plures, aut irrationale e ho, eo quod his
subilligat e p' dicitur colligat ex parte hic h' e. e.
ob. d'ho e una oratio, et tm n' e enuniation,
qd' oratio una n' e p' dicitur enuniationis, q' p' dicitur
n' e unam p' dicitur copulam, q' quo hic loq' mur, p' dicitur
tantu eius partes, licet unam parte, p' dicitur
distincte dicant, tm alteraz confuse ad signant

Q. 7. 44. de divisione enumerationis.

R. ciatione, sed si subeq regard n qa in enu-
 ciatio videt aliquem gradum, ultra gradum ora-
 tionis, bene fieri, ut, ut geny equalit habeant,
 et item spem, sed videt, eto meliy responderi
 posse, regardo m. qa enumeratione continua fig-
 nat p simplicem, et signatione simplicis, tanqua

ob. 2. essent qz sit aggregata; ob. 2do. continua
 ht aquae suam distincta veritate et falsitate
 ac simplex, qo pz regardo antec. nam in hac,
 si dies e, sol licet, veritas compositae dependet
 a veritate simplicis. Ob. 3do. hanc divisionem

ob. 3. n e generis, sed divisionem in partes magis et
 minus compositas, qo qa enumeratione simplex et con-
 iuncta hat, se sicut syllaba et d. bio, respu visis,
 sed vox n dividit in syllabas, et d. bios, tanqua

H. in spes qo pz regardo paritate, n qa syllaba e
 pars dictionis, tm eba mate, id e verum, n aut
 forte id e signate, at hic forte enumerationis
 compositae nimirum signatio et veritas spec-
 dent ab enumeratione simplicis, n tanqua a su-
 mati, sed tanquam a forti, nam veritas sim-
 plius e veritas compositae, qia divisio

similitz eto formaz essentialz, et fit in enumeratio-
 nem affirmativam et negativam, affirmativa e
 q adducit p dicatione subo ut ho e, ait, negativa
 q adducit p dicatione a subo ut ho n e, ait, circa
 hanc divisionem similitz, quibz utitur fit univoca

Tertia divi-
 sio.
 qd onto affi-
 mativa
 negativa.

divisio & affirmatio in Toletis hic, quia utraque p[er]
 se & enunciatio est neutra p[er] alias. Ob. con.
 traria opinio quod Toletus ubi e[st] p[ri]m[us] & p[er]
 se, ubi e[st] p[er] univ[er]sa p[er] se, in hac divisione e[st]
 q[uo]d p[ro]bat in enunciatio affirmativa e[st] p[ri]or
 negativa, ex hoc hic ubi dicit una p[ri]ma
 enunciatio affirmativa, et p[er] posterior e[st] p[er]
 uat affirmationem p[ri]orem negatione, et o
 probat ratione, compositio e[st] p[ri]or divisione,
 affirmatio e[st] compositio, negatio vero divisio,
 item habitus e[st] p[ri]or p[ri]vatio, affirmatio
 e[st] habitus, negatio e[st] p[ri]vatio, q[uo]d & dicitur N
 e[st] n. duplex p[ri]us, ut notat Toletus. p[ri]mum
 d[icitur] unu[m] e[st] p[er]fectio alio, ut homo e[st] p[er]fectior
 Leone, et p[ri]or p[er]fectione, aut mat[er]ia, ut linea
 e[st] p[ri]or p[er]fectio, tanquam aliq[ui]d mat[er]ia p[er]fectio, aut
 virtute includit in alio, ut triangulu[m] in quadrato,
 et h[ec] dicitur n[on] impedit univ[er]satione in genere, et u
 p[ri]us e[st] p[er]fectio generis p[ri]us in uni p[er] se, et p[er] illa p[er]
 alio, ut sanitas in a[n]i[m]a, et p[er] a[n]i[m]a medicine, ex
 mixta nominatione et hoc posteriori fuit q[ui]dem
 analogia, sed n[on] reperit in affirm[ati]o. et n[on]tem, q[uo]d
 negativa oratio n[on] enunciatur affirmatiue, ut
 affirmativa componat, negatio dividat, sed reperit
 in p[ri]mo p[ri]us, nam affirmativa e[st] p[er]fectior negativa,
 et quasi mat[er]ia includit in negativa. Ob. eto.
 n[on] e[st] omnino divisione generis, sed tm p[er] se in a[n]i[m]a
 dicitur, q[uo]d negatio e[st] affirmatio sunt quatuor,

Contraria
sententia

p. 1.

p. 2.

p. 3.

facto.

Ob. 2.

De oppositione et eius speciebus.

reperitur enunciationis, sed quales non faciunt per
go, et disto, nam negatio et affirmatio non sunt
qualitates accidentales, sed essentielles, sunt tamen et
irrationalis respu alicui, quod convenit facere per qua-
niam, quod copula ut se per modum forme, affirmativa
copula erit forma unius speciei, negata erit alia for-
ma diversa speciei. Quarta divisio est ea, quod fit at-
tenta quantitate orationis, in unitate, particulari, infinita,
et singulari. Ita attento modo enunciandi in abso-
luta, et modale, modalis in ea, quod enunciat nemo,
contingent, possibiliter, aut impossibilitate, comitari
potestatem suam.

17

Quarta di-
visio
quinta

Capitulum 5.

De oppositione et eius speciebus

In signatis partibus enunciationis genere pro-
praesertim affirmativa et negativa nunc explicat
oppones quod ex affirmativa et negativa enunciatio-
ne oriuntur ut a res fit clarior satis doctrina
conferuntur completemur. Dicendum est oppositio est
affirmatio et negatio opposita eadem idem ad idem
similiter ac in eodem loco et tempore, hoc est
colligitur partem ex hoc eorum partem ex hoc eorum
chorum et explicatur, satis est. Data a
et or. 3. nisi. et 6. oppositio est duarum enunciationum
eodem subiecto praedicatoris constantem repugnantiam sunt
du affirmativa et negativa, et repugnantiam per genere reli-
qua sunt loco differente et duarum enunciationum

Em 10.
oppositio